

Κοιμήσα
α γυναίκα
πασίτη

N-ar mai trebui să repetăm adevărul că între cei cu care românii își împart viața pe pământul patriei noastre, minoritate etnică, sunt ungurii. Ei sunt cei mai numeroși. Conviețuirea cu ei a cunoscut de-a lungul istoriei multe și grave convulsii. A fost totuși și o perioadă pașnică, mai ales între cele două războaie mondiale. A trebuit să vină însă ciurma hitleristă, urmată imediat de alt flagel groaznic, comunismul, ca să învrăjbească relațiile dintre unguri și români.

Lovind însă ambele naționalități, ambele state, în aceeași măsură, se poate spune fără echivoc că acest comunism, producând suferință și unora și altora, ne-a și apropiat. Unul din semnele acestei apropieri a fost chiar revoluția din Ungaria din 1956. Dacă exemplul extrem de curajos al vecinilor noștri ar fi fost urmat imediat și de noi, românii, altfel ar fi fost viața. Și a lor, și a noastră. Din păcate, n-a fost să fie așa. Iubitorii de libertate din Ungaria au fost striviți de tancurile sovietice. Dar și la noi, în România, iubitorii de libertate, români și maghiari, au avut de suferit una din cele mai cumplite represiiuni.

Închinându-ne cu tot respectul în fața martirilor maghiari care au murit în 1956 – și ei n-au murit numai pentru Ungaria, ci și pentru toate popoarele subjugate din Est, inclusiv al nostru – consemnăm în paginile care urmează un act de un deosebit eroism al ungarilor, apropiații noștri. Acesta a fost revoluția maghiară din 1956.

Sub acest aspect, al anticomunismului și al revigorării noastre comune, în libertate, în democrația europeană, ne putem regăsi alături, în bunăstare și prietenie.

MIRCIA DUMITRESCU

Revoluția din Ungaria (1956), o revoluție împotriva celei mai mari minciuni a secolului nostru: comunismul

Se împlinesc anul acesta 40 de ani de când în țara vecinilor noștri, Ungaria, a izbucnit una din cele mai sângeroase revoluții anticomuniste.

„Memoria“ nu poate ignora acest mare eveniment, fie și numai pentru simplul motiv că revoluția ungară a avut grave consecințe și pentru țara noastră. Temnițele, ce păreau că încep să se golească, au redevenit dintr-o dată arhipline și un val de teroare s-a abătut din nou peste țară. Au suferit atunci nu numai mulți unguri, concetățeni ai noștri, dar și foarte mulți români. Între aceștia, intelectualii și, dintre ei, cu deosebire studenții. Despre cele întâmplate atunci la noi vom vorbi în alte numere ale revistei. În numărul de față ne limităm să consemnăm momentele cele mai importante ale revoluției din Ungaria, cunoscută destul de puțin în țara noastră, mai ales de cei tineri.

Mai înainte de a jalona momentele propriu-zise ale revoluției, e necesar să vedem care au fost cauzele care au determinat-o. Și pentru că, din lipsă de spațiu, nu putem să le aprofundăm pe toate, ne vom limita să cităm din cartea lui Joseph Scholmer, „Morții care revin“, publicată imediat după revoluție: *„Revoluția ungară nu se poate înțelege bine dacă nu avem în vedere cadrul respectiv al blocului sovietic la care a fost anexată și Ungaria. În acest bloc roșu se vede o veritabilă piramidă de clase suprapuse, dominate de „clasa conducătoare“: funcționarii partidului comunist, statul, economia, armata și poliția secretă (AVO sau AVH – sigla pentru ÁLLAM- VÉDELNI HATÓSÁG – Securitatea de stat a Ungariei). Rafinamentul perfid al exploatării sociale sub acest regim face să pălească tot ceea ce spunea Karl Marx vorbind de capitalismul primitiv din Anglia. Ideologia partidului, marxism-leninismul, nu servește la altceva decât pentru a camufla această exploatare, iar poliția secretă – pentru a sfărâma orice rezistență, semănând teroarea. Dar revoluția ungară demonstrează o dată în plus că popoarele exploatare rămân mereu conștiente de exploatarea lor și nu așteaptă decât momentul să-și scuture jugul.“*

Credem că aceste sumare cuvinte sintetizează cauzele revoluției ungare. Valabile cu siguranță și pentru revoluția de la noi din 1989.

Promițând cititorilor noștri că vom amănunți în alte numere ale revistei aceste cauze, ne limităm acum să marcăm, în ordine cronologică, evenimentele care au înroșit pământul Ungariei în urmă cu 40 de ani, mai exact în toamna anului 1956.

- la 3 martie 1953 moare Stalin; locul acestuia îl ia Malenkov, care pare că anunță un regim mai puțin despotic în Rusia și în statele satelite;
- în Ungaria, Imre Nagy devine prim ministru; în culisele partidului, Mátyás Rákosi, primul secretar al partidului, omul cel mai detestat dintre toți valeții sovieticilor din Ungaria, căruia i se și spunea „omul cu mâinile pline de sânge“, stătea la pândă;
- când Malenkov este îndepărtat, este destituit și Imre Nagy sub pretextul „devierii de dreapta“; în locul lui, Moscova îl pune pe Hegedüs, stalinist sută în sută;
- în februarie 1956 are loc faimosul discurs al lui Hrușciiov la Congresul XX al PCUS; discursul, puțin cunoscut în Rusia, este larg răspândit în țările satelite, mai ales în Polonia și Ungaria, unde tinerii îl comentează pe larg. Imensul orgoliu al lui Stalin, despotismul său asiatic, cruzimea fără margini, duplicitatea sa și crimele fără număr pe care le are pe conștiință, sunt recunoscute de tineretul maghiar și în persoana lui Rákosi, la fel de odios ca și Stalin;
- la 26 iunie 1956 izbucnește în Polonia revolta de la Poznan, care are un enorm ecou în Ungaria în rândul tinerilor și al lumii muncitoare;
- două zile după aceea, la 28 iunie 1956, are loc la Budapesta prima mare demonstrație publică; Rákosi era plecat la Moscova; între oratorii care au luat cuvântul au vorbit oameni care făceau parte din Cercul Petöfi și Asociația Presei; între aceștia, Márton Horváth, directorul lui „Szabot Népe“, declară că „aplicarea rezoluțiilor congresului sovietic în Ungaria este o afacere a Ungariei însăși și în nici un caz a Moscovei și a Belgradului“ (Tito se împăcase cu Moscova);
- urmează alte mișcări de stradă, la început mai timide, dar din ce în ce mai ferme; la una din aceste adunări ale „Asociației tinerilor intelectuali“ se cere în mod deschis demisia întregului Comitet Central al Partidului; Rákosi, care până atunci se făcuse că ignoră cerințele străzii, dă o replică dură; el interzice imediat asociația, exclude din partidul comunist pe scriitorii Tardos și Déry și arestează 450 de rebeli; dar Moscova nu privește cu ochi buni aceste măsuri;
- la Budapesta sosește Suslov și e întrunit imediat CC al Partidului Comunist Ungar; între 18 și 21 iulie 1956, după 3 zile de dezbateri, este destituit Rákosi, omul cel mai urât din toată Ungaria; în locul lui este numit alt stalinist, Ernő Gerő;
- în presă încep să fie criticați Rákosi și regimul său, denunțați ca principalii autori ai marasmului economic ungar; partidul face câteva rehabilitări; între acestea Imre Nagy și

Zoltán Zántó; János Kádár, care era închis, este pus în libertate;

– oamenii își dau seama că stalinistul Gerő, complicele lui Rákosi, nu are alt argument decât să arunce vina pe acesta;

– la 19 octombrie, ziarul „Szabad Ifjúság”, organul central al tinerilor comuniști, scrie: *„Studentii maghiari duc o frumoasă luptă pentru libertate, comparabilă cu cea dusă de intelectualii revoluționari în urmă cu un secol”* (aluzie la anul revoluționar 1848); în aceeași zi o mare manifestație cere alegeri legislative pentru primăvara lui 1957;

– la 20 octombrie 1956, 3000 de studenți ai Universității din Budapesta și Szeged demisionază din organizațiile comuniste și fondează o asociație independentă, cerând suprimarea cenzurii presei, abolirea pedepsei cu moartea și sancțiuni împotriva celor care au comis crime sub regimul Rákosi; este reabilitat Imre Nagy și arestat fostul ministru de război, Mihály Farkas, împreună cu fiul său Vladimir, sub culpa de „violare a legalității socialiste”, implicați amândoi în procesul și uciderea lui Rajk; dar acțiunile guvernului sunt doar de fațadă;

– cererile tineretului se înmulțesc; studenții din Budapesta cer libertate academică fără nici o restricție, suprimarea limbii ruse din școli și, din ce în ce mai insistent, revenirea lui Imre Nagy ca prim ministru în locul lui Hegedüs; în acest timp Gerő – prim secretar al partidului – se afla în vizită la Belgrad;

– la 21 octombrie, organul partidului comunist, „Szabad Nép” scrie: *„Din sesiunea de vară a CC al partidului nostru, democrația nu a încetat să câștige teren în Ungaria.”* Ziarul mai cere *„libertate pentru țară, să-și urmeze propriul drum spre socialism”*; Gerő se afla încă la Tito și situația în Ungaria se agrava;

– 22 octombrie 1956: se aud primele focuri de armă; spre seară studenții încep să se adune în capitală și în provincie; unii la Universitate, alții la Școala Politehnică; studenții din Budapesta prezintă un caiet cu revendicările lor la sediul partidului comunist; li se promite că a doua zi revendicările vor fi publicate în presă;

– tot în aceeași seară, la Școala Politehnică din Budapesta, un orator strigă: *„Cu ce drept trupele rusești calcă în picioare pământul patriei noastre?”*; toată adunarea începe să strige: *„Afară cu rușii!”* și *„Jos tirania sovietică!”*; la ora 22,30 este redactat ultimul punct al cererii studenților: *„Noi cerem plecarea trupelor sovietice staționate pe pământul nostru”*; completându-se cu: *„Cerem revenirea emblemelor lui Kossuth pe ecusonul nostru național, în locul secerii și ciocanului sovietic”*; se hotărăște în unanimitate ca a doua zi

Cardinalul Mindszenty –
eliberat de insurgenți

să fie organizată la ora 15 o mare demonstrație de simpatie pentru poporul polonez, înaintea monumentului generalului Bem, eroul revoluției poloneze din 1848; adunarea se încheie cântându-se imnul național „Dumnezeu să binecuvânteze Ungaria“;

– 23 octombrie dimineța: Ernő Gerő se întoarce din Iugoslavia; de la aeroport se îndreaptă direct către Comitetul Central; el convoacă imediat Consiliul de război; la ora 13, radio-ul își întrerupe emisiunea și este comunicată următoarea informație oficială, semnată de Laszlo Piros, ministrul de Interne: *„Ca să asigure ordinea și pacea civilă, Ministerul de Interne nu mai autorizează, până la noi dispoziții, nici o adunare și nici o demonstrație publică“*; acest anunț, în loc să calmeze spiritele, le-a incitat; studenții se adună în grabă la Universitate și muncitorii refuză să mai muncească; la orele 14,23, Radio Budapesta anunță că *„Tovarășul Ernő Gerő va vorbi în această seară la ora 20“*; tot atunci se ridică interdicția proclamată dimineța la ora 8; dar deja manifestații au început să se adune în diverse cartiere ale capitalei încă de la ora 14;

– străzile încep să se umple de manifestații: în piața Petőfi, în piața Bem, în fața Parlamentului; peste tot se dau citire celor 16 puncte formulate cu o zi înainte; în piața Bem, de pildă, au asistat cca 200 000 de oameni; toate aceste demonstrații publice au fost la început pașnice și disciplinate;

– se apropiase noaptea și o parte din manifestații s-au dus spre clădirea unde era Radio Național, cerând ca revendicările lor să fie difuzate pe post; clădirea însă era păzită de agenții Securității maghiare (AVO); i se permite unui delegat al manifestațiilor să intre în clădire, dar el se reîntoarce, deoarece conducerea Radio-ului refuzase difuzarea; manifestații încep să forțeze intrarea; în acest moment securiștii de la AVO au deschis focul; a fost momentul începerii revoltei; pe jos rămân primii morți și răniți; revoluția izbucnise, dar revoluționarii nu aveau arme; primele arme pe care și le-au procurat au fost luate din două mașini sanitare, care încercau să intre în curtea Radio-ului, cu scopul evident de a aproviziona pe securiști; revoluționarii le-au găsit pline de arme și s-au înarmat cu ele;

– acest episod sângeros a rămas totuși singular; toată lumea în Budapesta aștepta discursul lui Gerő de la ora 20;

– discursul lui Gerő a fost dezastruos; el nu a știut să vorbească decât despre: *„provocatori și hoarde fasciste care încercau să tulbure ordinea publică“*; el a terminat zicând că nu se va abate în nici un fel de la linia politică a partidului; AVO a primit ordin

să nu dea nici un pas înapoi și să înăbușe revolta; atunci s-au văzut și primele blindate sovietice care au început să se miște;

– din acest moment evenimentele au început să se precipite; oamenii n-au părăsit strada; au apărut combatanți revoluționari deja cu armele în mână; o imensă mulțime s-a repezit în piața Stalin ca să demoleze statuia; neputând fi demolată de camioanele care o trăgeau, ea a fost aruncată în aer cu dinamită de muncitorii de la o pulberărie din apropiere;

– Budapesta se găsea deja în plină revoltă; lipseau însă conducătorii acesteia; fiecare grup de insurgenți lucra pe cont propriu, fără un plan de ansamblu bine determinat; unii au distrus muzee de interes național; alții au pus mâna pe tipografiile și librării; se simțea lipsa armelor; căci peste tot securiștii de la AVO opuneau rezistență; la cazarma Kilián, unde armata posedă un întreg arsenal, mulțimea a cerut arme; locotenentul care comanda două secții de infanterie maghiară le-a cerut să se retragă; i s-a răspuns: „*Trageți, dacă faceți parte dintre călăii sovietici. Dacă însă sunteți un bun maghiar, dați-ne arme*“; ofițerul i-a lăsat să intre și a trecut de partea insurgenților; (câteva ore mai târziu locotenentul avea să moară); cam așa vor proceda toți militarii unguri; în primele zile trupele ungare au rămas în adevăr cu arma la picior;

– în tot acest timp securiștii de la AVO neutralizau micile grupuri existente;

– colonelul Pál Maléter (ulterior făcut general), care primise ordinul să despresoare clădirea Radio-ului, a luat poziție cu formațiile sale blindate, dar nu a dat ordin să se tragă;

– venise noaptea și insurgenții tot mai credeau că guvernul va cădea;

– 24 octombrie orele 4,30: Radio Budapesta a anunțat: „*Bande de insurgenți fasciști și reacționari au atacat ieri pe milițienii noștri... Miliția și poliția au ordin să intervină cu toată vigoarea împotriva celor ce contravin legilor*“; anunțul a fost însoțit de declararea stării de asediu în toată țara; între timp Comitetul Central al Partidului a decis să facă o concesie insurecției demitându-l pe primul ministru Hegedüs, înlocuit cu Imre Nagy; astfel că primul act de guvernământ al acestuia a fost proclamarea stării de asediu și crearea Curților Marțiale însărcinate să execute pe loc sentințele capitale pe care le-ar fi pronunțat; dar toată lumea simțea că asta era pusă la cale de Gerö și așa a și fost; pentru că, așa cum s-a aflat mai târziu, Gerö, în virtutea Pactului de la Varșovia, ceruse intervenția Armatei Roșii împotriva propriilor concetățeni;

– miercuri 24 octombrie a început propriu-zis bătălia pentru stăpânirea capitalei; tancurile

Studenta în medicină Ilona Toth în momentul în care împreună cu alți însurgenți, asculta condamnarea ei la moarte. Odată cu ea au mai fost condamnați la moarte: Geza Balusz – 22 ani, Laszlo Toth – 43 ani, Zoltan Szasz – 27 ani, Laszlo Lengyel – 21 ani, Ferenc Konjati – 27 ani, Deszô Sikú – 27 ani, Zoltan Nagy – 31 ani. Întregul lot a avut 21 de acuzații.

Când a auzit sentința, tânărul Laszlo Lengyel a izbucnit în plâns. Un bătrân din rândul publicului i-a strigat: „Nu plânge copilul meu!”. Bătrânul a fost imediat scus din sală și arestat.

A doua zi, toți cei condamnați la moarte au fost executați.

Acesta a fost primul mare proces dintr-o serie largă de procese spectaculare cu care regiunea lui Kádár și-a inaugurat domnia, reinstaurând teroarea în Ungaria. Aceste procese au durat câțiva ani. Mult mai târziu sângerosul Kádár a început să se „democratizeze”.

rusești au intrat în acțiune; ele au început să tragă în fiecare clădire unde li se părea că se ascund însurgenții; populația s-a mobilizat și ea la luptă; a fost o luptă disperată, cum rar se poate vedea. Copiii se aruncau înaintea tancurilor, încercând să le neutralizeze cu grenade sau cocteiluri Molotov; mulți erau striviți de tancuri; tot orașul răsuna de împușcături și mitraliere; în piața Parlamentului o uriașă mulțime asedia guvernul, apărat de polițiști, de tancuri rusești și de detașamente de trupe ungare; un șef din AVO a cerut colonelului comandant să deschidă focul; acesta a refuzat și a fost împușcat pe loc de securiști; la rândul său și securistul a fost executat de adjunctul colonelului; militarii s-au revoltat și au trecut imediat de partea însurgenților, împotriva agenților AVO;

– dar nu peste tot armata a procedat așa. Armata stătea încă în marea ei majoritate cu arma la picior; clădirea Radioului nu reușise să fie cucerită de însurgenți; de acolo, la postul de Radio Budapesta, Imre Nagy îi invita pe patrioți să depună armele, promițând amnistie pentru toți cei care vor depune armele până la ora 14; apoi s-a mărit termenul până la ora 18; dar insurecția continua;

– în seara zilei de 24 octombrie, Radio Budapesta, grăbindu-se, a anunțat „*Insurecția poate fi considerată lichidată*”, somându-i pe fiecare să se ducă acasă și invitând personalul transporturilor publice să reia serviciul ca să asigure aprovizionarea capitalei; după acest comunicat însurgenții au pus mâna pe stația de radio; dar guvernul mai avea la dispoziție antena auxiliară și prin aceasta își transmitea mesajele;

– toată noaptea dinspre 24 spre 25 octombrie luptele au continuat;

– în primele ore ale zilei de 25 octombrie, guvernul, dându-și seama că tancurile rusești n-au putut să rezolve situația, au luat măsura ca să-l sacrifice pe Gerő și în locul lui să-l pună pe János Kádár, un fost ministru al cabinetului Nagy, cunoscut ca un adversar al stalinismului; Kádár fusese arestat în 1951, pentru spionaj, înaltă trădare și tendințe titoiste; el avea mâinile mutilate de torturile suferite în captivitate; chemându-l la putere, guvernul spera să calmeze spiritele; dar, cum se va vedea, Kádár va juca rolul de trădător și de călău în folosul sovieticilor;

– la orele 15, Radio Budapesta a difuzat un apel către poporul ungar semnat Nagy și Kádár, invitând pe bunii cetățeni – fără să mai vorbească de provocatori și de hoarde fasciste – să înceteze orice rezistență;

– luptele totuși continuau cu succes fie într-o tabără, fie în alta; însurgenții au fost siliți de ruși să evacueze stația de radio; dar între timp ei reușiseră să străpungă centura

Părinți din Magyaróvár își plâng copiii uciși.

sovietică din jurul capitalei și să restabilească comunicări cu restul țării și cu lumea liberă;

- primele unități ale armatei ungare trec de partea insurgenților; așa s-a întâmplat în provincie la Győr, Pécs, Szolnok etc.; revolta era generală acum în toată țara;

- joi 25 octombrie, spre seară, rușii nu mai stăpâneau decât cartierul unde se afla Parlamentul, luptându-se cu înărăcnare cu insurgenții pentru cucerirea celebrului pod suspendat;

- se semnalau lupte pretutindeni în țară, la Baranja, Borsod, mare centru industrial din Est, la Szolnok, Magyaróvár, Győr, de-a-lungul frontierei iugoslave etc.; peste tot se formau consilii de muncitori și revoluționari; în uzine muncitorii încetaseră lucrul; se răspândeau fluturași cerând denunțarea Pactului de la Varșovia și luarea puterii de către armata națională, căci toată armata trecuse de partea insurgenților; din acest moment revoluția a devenit națională;

- vineri 26 octombrie: încep să se formeze în întreaga țară consilii ale muncitorilor și revoluționarilor; greva generală paraliza țara; Imre Nagy remaniază guvernul, încorporând în acesta doi reprezentanți de dreapta, Zoltán Tildy și Béla Kovács (ultimul fusese deportat în Rusia în 1947 și revenise în 1956), precum și pe titoistul Ferenc Münnich și pe ideologul comunist György Lukács; dar insurgenții nu sunt mulțumiți, fiindcă cinci șesimi din Consiliul de miniștri erau tot comuniști; toți vorbeau de plecarea trupelor sovietice; la radio, Imre Nagy a anunțat: „*Ducem convorbiri cu sovieticii ca să plece*”; el mai anunța desființarea poliției secrete; tot el a spus: „*Este fals să se creadă că revolta e o operă contrarevoluționară; din contră, este o mișcare pur democratică, la care participă întreaga națiune dornică de independență, singurul fundament posibil pentru orice democrație socială*”; el mai proclamă restaurarea zilei de 15 martie ca zi de sărbătoare națională; J. Kádár, ajuns acum prim secretar al partidului comunist, declara la rândul său: „*Partidul meu este de acord cu reîntorcerea la un regim democratic în care să nu mai existe un partid unic*.”;

- în ziua de sâmbătă 27 octombrie situația părea să se normalizeze; începuseră să se demoleze baricadele; jurnalele apăreau libere, fără cenzură; tinerii umpleau străzile cântând și răspândind afișe; se mai purtau lupte în fața unor sedii ale Securității; toată Ungaria dinspre Vest se găsea în mâinile insurgenților; la Győr, la Szolnok, Vác și Hatvan, municipalitățile se declaraseră libere; în capitală tancurile rusești nu încetau să asedieze cazarma Kilián;

- spre seară un anunț la Radio Budapesta spunea: „*Insurgenți, ați câștigat. Vă conjurăm*

să puneți capăt acestui măcel. Măine, duminică, vă vom satisface toate revendicările“;

– duminică 28 octombrie: Moscova a anunțat că a dat ordin comandanților săi din Ungaria să evacueze Budapesta de îndată ce guvernul o va cere; aviația ungară răspândea fluturași dând un ultimatum trupelor sovietice; la radio, guvernul invită trupele sovietice să părăsească Budapesta până la 31 octombrie cel mai târziu; din fața cazărzii Kilián, în care 2000 de insurgenți au rezistat mai multe zile și nopți, blindatele sovietice s-au retras;

– în zilele care urmează – de luni 29 octombrie până pe 3 noiembrie (sâmbătă), revoluția părea că își desăvârșește victoria; vechile partide politice începuseră să se recomună și să-și proclame programul; în țară, în diverse locuri pe unde avuseseră loc lupte grele cu Securitatea, se începuse să se facă bilanțul morților și să fie îngropați cu onoruri; astfel, la Magyaróvár, în ziua de joi 25 octombrie, elevii școlii de agricultură, urmați de populația orașului, i-au atacat pe securiști, care au ripostat trăgând în plin; în câteva clipe au fost omorâți 102 oameni și au fost răniți aproape 200; la Győr, în ziua de 26 octombrie, revoluția a început prin eliberarea deținuților politici și distrugerea cartierului general al lui AVO; oamenii au fost îngroziți de starea în care au găsit pe deținuții politici și s-au răzbunat pe securiști; în orașul Vác, 1000 de prizonieri politici s-au eliberat singuri aruncându-se asupra gardienilor; au fost primiți afară de o mare mulțime și toată lumea intona imnul național, în vreme ce într-o aripă a Securității, securiștii trăgeau asupra mulțimii făcând numeroase victime; din micul sat Felsőpetény, unde avea domiciliul obligatoriu cardinalul Mindszenty, tineretul l-a eliberat pe acesta; un tanc al armatei l-a luat și l-a dus la Budapesta în strigătele soldaților „*Vi-l readucem pe primatul nostru.*“; la Budapesta el a fost primit în ovații, cu strigătele: „*Cardinalul la putere!*“; firește, acesta n-a primit; întreaga Budapesta îl aclama și pe generalul Pál Maléter ca pe un erou național, socotit eliberatorul capitalei, fiindcă refuzase să se alăture trupelor rusești care asediaseră cazarma Kilián; la 30 octombrie, din nou Kremlinul s-a declarat gata să-și retragă trupele din Ungaria, Polonia și România; a fost o declarație făcută lumii întregi, dar deja tancurile sovietice începuseră să se grupeze la răsărit de Budapesta; tot în acest timp Imre Nagy remaniase guvernul, numind pe generalul Maléter la Apărarea Națională și pe J. Kádár ministru de stat; noul Consiliu de Miniștri avea acum trei comuniști, trei socialiști, doi din partidul țăranilor și trei din partidul micilor țărani;

– joi 1 noiembrie Imre Nagy s-a întâlnit cu ambasadorul sovietic, cerând plecarea trupelor

*Deținuți din orașul Vác, așa cum arătau ei când a izbucnit revoluția. Ca la Auschwitz.
Acești deținuți s-au eliberat singuri.*

sovietice; seara, la ora 19,56 Imre Nagy proclamă „neutralitatea Republicii Populare Ungaria”; el cere Consiliului de Securitate al ONU să pună chestiunea ungară pe ordinea de zi; dar din partea ONU îl întâmpină o tăcere absolută;

– sâmbătă 3 noiembrie la orele 10,15 Radio-ul liber din Steinamanger anunță: „De la Nord și de la Est noi formațiuni rusești au trecut frontiera. Ofițerii și soldații ruși declară că ei au venit să lupte împotriva fasciștilor. Lor li s-a spus că vin în ajutorul muncitorilor unguri pe care americanii vin să-i atace.”;

– duminică 4 noiembrie la orele 5,5 dimineața un post de radio străin, dovedit ulterior că era situat în Slovacia, anunță: „Noi, subsemnații, Antal Apró, János Kádár, István Kossa și Ferenc Münnich, toți foști membri ai guvernului Imre Nagy declarăm că am rupt de la 1 noiembrie orice relație cu acest guvern și ne-am separat de el pentru a forma un guvern revoluționar al muncitorilor și țăranilor din Ungaria”; este primul guvern de marionete care s-a pus docil în slujba sovieticilor;

– ziua de duminică 4 noiembrie 1956 se va dovedi cea mai sângeroasă zi a revoluției; toată lumea liberă află cu consternare că trupele sovietice au trecut la atac și capitala se află sub focul tunurilor sovietice; generalul Maléter, care trata cu sovieticii retragerea lor din țară, a fost arestat de către aceștia; parlamentarii unguri au fost și ei arestați în timp ce duceau tratative;

– invazia sovietică se desfășoară ca un tăvălug în întreaga țară; ea este condusă de generalul KGB Ivan Aleksandrovici Serov, urmașul lui Beria, om de o ferocitate extraordinară; între „isprăvile” acestuia cităm: asasinatele și deportările masive din Polonia în timpul ocupației sovietice, între 1939-1940; depopularea celor două provincii românești, Basarabia și Bucovina de nord, când au fost anexate URSS în 1940, și apoi încă o dată după 1944; tot el e cel care a înăbușit în sânge mișcările populațiilor din Țările Baltice; în 1955 el fusese numit de Hrușciov președintele serviciului de securitate sovietic, stăpân absolut pe tot aparatul polițienesc al URSS;

– sovieticii au atacat Budapesta cu 2000 de care blindate moderne și rapide de tipul T-54 (în toată Ungaria au acționat 4600 de tancuri; evaluare după agenția „United Press”); artileria grea a fost plasată pe înălțimea Gellerthegy (Muntele Gellert), situată la Vest de Dunăre; ea țintea cu deosebire cartierul muncitoresc socotit „roșu” din Csepel, ai cărui locuitori, aproape toți muncitori, au rezistat 8 zile în mod eroic; opera criminală a artileriei sovietice era desăvârșită de 60 000 de infanteriști, în marea lor majoritate mongoli, care

s-au arătat de o ferocitate îngrozitoare, căci n-au cruțat nici femeile nici copiii; totalul trupelor sovietice în Ungaria a fost de 200 000 oameni („United Press“);

– spre seară, Imre Nagy anunța la radio: „Trupele sovietice au început atacul împotriva capitalei noastre. Ele vor să răstoarne acest guvern democratic. Adresez acest mesaj poporului ungar dar și lumii întregi“; apeluri disperate se succed la radiourile rămase încă libere; în unul din ele se spune: „Vă vorbesc în numele președintelui Nagy. El vă cheamă în ajutor. Parlamentul este sub focul tunurilor rusești, Nagy, guvernul său și poporul ungar vă strigă ajutor“; apelul lui Nagy e difuzat în limbile germană, franceză, engleză, rusă și ungară;

– ultimul apel în seara de duminică 4 noiembrie se termină cu cuvintele: „Trăiască Ungaria și Europa. Noi murim acum pentru Ungaria și Europa“; imnul național ungar încheie această emisiune care va fi ultima a celor din Budapesta;

– dar mai există câteva radiouri libere în țară care nu predau armele; la unul din ele se face următorul comunicat: „Situția devine critică, dar noi nu ne pierdem speranța. Unguri, nu tolerați ca trupele rusești să ne masacreze populația scumpei noastre patrii! Puneți mâna pe arme și luptați pentru cauza noastră scumpă! Și voi, popoare ale lumii, auziți-ne!, ajutați-ne! Popoare ale lumii, nava noastră începe să se scufunde, luminile se sting una după alta, tenebrele încep să stăpânească pământul Ungariei. Auziți strigătele noastre de disperare. Alergați în ajutorul nostru. Întindeți-ne mâna voastră frățească, salvați-ne, SOS, fiindcă vă salvați și pe voi. Dumnezeu să fie cu voi și cu noi!“ Dar popoarele lumii n-au auzit; guvernele occidentale au stat mute; mai importantă a fost criza Suezului – care tocmai izbucnise – și nu masacrul făcut de sovietici în Ungaria;

– ca să ne dăm seama ce masacru au făcut sovieticii acolo, vom cita acum din cartea lui James Mitchener „The bridge at Andau“: „Operațiile de „curățire“ ale rușilor s-au arătat de extremă brutalitate. Soldați care purtau aruncătoare de flăcări colindau străzile incendiind blocuri întregi fără să le pese că ucid prin ardere și asfixiere. În timp ce ei purtau însemnele Crucii Roșii ca să-și camufleze intențiile, se arătau necruțători cu ambulanțele și serviciile sanitare ungurești. Erau ucși copii, spitalele bombardate cu tunul și orice tânăr era prins și împușcat pe loc.“

– REVOLUȚIA ÎN UNGARIA A DURAT 13 ZILE. Au fost 13 ZILE DE ADEVĂR. Așa ne spune un intelectual maghiar (citat de Ernest Halperin): „Revoluția noastră a fost o revoluție împotriva MARII MINCIUNI. Răul cel mai mare al regimului comunist n-a fost

Imre Nagy (stânga), și generalul Pál Maléter. Au fost executați de János Kádár.

sărăcia, n-a fost lipsa lucrurilor de primă necesitate, ci faptul că regimul transformase existența fiecăruia într-o singură și mare minciună, silindu-l pe fiecare să audă și să citească zi de zi și clipă de clipă numai minciuni, ba chiar obligându-l pe fiecare să se mintă pe el însuși.“ După care iar a urmat bezna comunistă.

Imediat după „pacificarea“ Ungariei au avut loc represalii greu de descris: execuții sumare, la bunul plac al „pacificatorilor“; patrulare rusești însoțite de securiști maghiari îi opreau pe străzi pe cei tineri și îi împușcau; procese sumare, terminate rapid cu condamnarea la moarte; unii conducători ai revoluției au încercat să se salveze, apelând la înțelegerea vechilor lor tovarăși comuniști; așa a fost între alții Imre Nagy; dar Gheorghiu Dej, preasupusul Kremlinului, după ce l-a „cazat“ pentru scurt timp la București, l-a predat lui János Kádár, care i-a pus ștreangul de gât; alături de el au fost spânzurați mulți alți colaboratori, vechi comuniști, care s-au trezit peste noapte din minciuna marxism-leninismului și, măcar pentru o clipă, au încercat să rostească adevărul. Răzbunarea însă cea mai cumplită a asupritorilor comuniști s-a exercitat cu o teribilă cruzime asupra poporului însuși; au fost deportați în Siberia aproximativ 120 000 de oameni, marea majoritate tineri, și mulți dintre ei nici nu s-au mai întors în Ungaria; asupra acestor represiuni postrevoluționare vom vorbi în alt număr al revistei. Să spunem acum că anii 1957-1958 au fost de fapt anii teroarei lui Kádár, dezlănțuită după un adevărat program. Ziarul „Sunday Times“ din Londra publică un articol la 23 iunie 1957, din care desprindem următoarea frază: „Toate rapoartele venite din Ungaria confirmă că arestările, execuțiile și deportările din momentul de față amintesc de epoca cea mai neagră a opresiunii staliniste și a dominației lui Rákosi.“

Să încheiem cronologia revoluției cu tulburătoarea constatare că *marile democrații occidentale nu au mișcat nici un deget ca să salveze Ungaria de comunism*. Dacă ar fi făcut-o, eliberarea întregii Europe de Est s-ar fi produs mult mai repede decât s-a întâmplat. Și altfel ar fi arătat și România acum. Fie aceasta o lecție pentru stăpînirea oricărei tiranii încă din fașă, și nu abia mai târziu, când ea a prins forță.

În numărul viitor al revistei vom publica mărturia unui cetățean român, scriitor de limbă maghiară **Dávid Gyula**, din Cluj, care a avut de îndurat ani grei de închisoare, pentru „vina“ de-a fi „pactizat“ cu revoluția ungară și nu neapărat cu arma în mână, ci pur și simplu sufletește, moralmente. Cum a fost cazul și cu foarte, foarte mulți români.